

BUTLLETÍ

de l'associació cultural catalana als països nòrdics
"les quatre barres"

num 45 any 1990

BUTLLETÍ
DE L'ASSOCIACIÓ CULTURAL CATALANA
ALS PAÏSOS NÒRDICS
LES QUATRE BARRES

Publicació (Tidskrift)	:	ISSN 0349-6120
Editor (Utgivare)	:	Les Quatre Barres Humlegårdsgatan 17 2tr ög 114 46 Stockholm Suècia
Compte Corrent Postal (Postgirokonto)	:	970916-3 Stockholm
Editor responsable (Ansvarig utgivare)	:	Ramon Cavaller
Cap de redacció (Redaktör)	:	Bodil Ceballos
Disseny (Lay-out)	:	Jordi Bota
Impressió (Tryckning)	:	Idérik Original & Offset AB, Gävle
Subscripció anual (4 números)	:	Països Nòrdics, 45 coronas Altres països, 55 coronas
Årsprenumeration (4 nummer)	:	Norden, 45 kronor andra länder, 55 kronor
Quota socis de Les Quatre Barres	:	95 coronas (Butlletí inclòs) quota familiar 125 coronas
Medlemsavgift föreningen Les Quatre Barres	:	95 kronor (med Butlletí) familj 125 kronor

oooo000oooo

SUMARI 1/1990 - núm./ nr. 45, any XIII (årgång 13)

Editorial.....	3
Correu.....	4
Notícies.....	5
Kulturella Nyheter.....	10
Miguel Ibáñez, traductor de literatura catalana.....	14
Några perspektiv på det nyare katalanska måleriet....	19
D'apats.....	22
Retalls.....	26

Portada: Fotografia de Pere Calders
Contraportada: Foto d'en Francesc Cabrera

EDITORIAL

Jens Nordenhök, Miguel Ibáñez, Kerstin Cardelús..., són noms d'algunes persones que tradueixen del català al suec. Això crea unes possibilitats a les obres escrites en català que abans no existien. Som davant una nova situació. No penseu que seria una bona idea que aquests traductors ens expliquessin la seva experiència en una de les nostres trobades de la tardor d'enguany?

Konsten att sälja

Han gick fram till expediten och sade:

- Jag skulle vilja ha en speciell sorts slips, en mycket bred. Förstår ni?

- Ja, vi har många olika. Vad tycker ni om den här?

- Nej, förlåt, men jag vill ha en bredare...

- Den här då?

- Nej, nej. Ännu bredare, om ni ursäktar.

Expediten blev en smula otålig (hon hade stått bakom disken många timmar) och tog fram en ask med nötta kanter. Om sanningen skall fram var den rätt gammal.

- Se här, sade hon. Det här är sista möjligheten. Vad tycker ni?

- Inget vidare. Det är inte riktigt vad jag ville ha.

- Ja, då tror jag att ni har kommit till fel avdelning. Om ni vill vara så vänlig att åka upp till sjunde våningen och berätta om ert problem. Fråga efter Emili. Han kommer med nöje att hjälpa er.

Han åkte upp till sjunde våningen i det stora varuhuset. Emili stod genast till hans tjänst och lyssnade med ett högst professionellt uttryck, han var vänligheten själv. Därefter verkade han fundera en stund.

- Jag tror att det min herre vill ha är en filt, sade han.
- En filt?

- Ja. Låt mig visa er några.

Han fyllde disken med olika slags filtar som han visade kunden.

- Men ser man på! Kanske har ni rätt. Men jag vill inte ha den alltför tjock och inte för tunn heller. Och

framförallt inte för iögonenfallande. Ni förstår, jag har undrat om inte en diskret halsduk i mjuka färger skulle passa mig bättre.

- Absolut inte. Min herre har en naturlig elegans, jag kan inte tänka mig er med halsduk. Och framförallt inte om ni säger att ni inte vill väcka uppmärksamhet. Titta på de här filtarna av fibrokartyl... Vi har specialpris på dem just nu och den här veckan och nästa får alla som köper en filt en campingflaska i present. Jag kan tala om att de håller på att ta slut och att vi när som helst blir tvungna att höja priset till det dubbla. Det vill säga, om vi har sådan tur att vi får in flera!

Kunden blev både fascinerad och orolig. Han kände försiktigt med fingrarna på ett av de framlagda tygerna, han undersökte det på båda sidor. Då och då höjde han blicken, som om han delgav taket sin tvekan.

- Den här tycker jag om, sade han slutligen. Men tror ni verkligen att den passar till vardags.

- Naturligtvis! Jag kan inte avslöja mina kunders privatliv, men om jag nämnde vissa namn skulle min herre bli förvånad...

- Nå, då tar jag den.

Han följde kunden till kassan och tog artigt och vördnadsfullt farväl. På vägen tillbaka till sin avdelning tänkte Emili: "Och ändå har de mage att vågra mig löneförhöjning".

CORREU

Revistes i publicacions:

Cultura, setembre
El Mirall, Mallorca, núms. 62, 63
La veu d'unió, núms. 194, 195, 196
Mel i Sucre, Sant Joan (Mallorca), núms. 111, 112
L'Opinió de Premià de dalt, octubre
Carta de España, núms. 409, 412, 413, 414, 415
Butlletí de la Casa Catalana de Saragossa, núm. 3
Caliu de París, núm. 80
Notícies de la Generalitat, núms. 51, 52, 53, amb dos mesos de retard
El Correu de la Unesco, núms. 134, 137, 138
Catalònia Culture, núm. 14
CES, Caixa de Sabadell, núm. 46
Lluita, núms. 149, 150
Casal Català, Tolosa de LLeugadoc, núms. 169, 170
Butlletí, Rosario (Argentina), núm. 75
Notícia Catalana, Madrid, núms. 30,31,32,33 en castellà
Euskadi Information, París, núms. 63, 64
Xipreret, L'Hospitalet, núms. 109, 110, 111, 112
Información Cultural, núms. 73, 74
Catalonia today, Houston, núm. 16
Butlletí del Centre Català, de Lausana, núm. 62
Butlletí del Casal dels Catalans, de Califòrnia, núm. 22
Informació de Ginebra núm. 60
Diari Avui, setmanal
ABC, setmanal
Xarxa, núms. 17, 18, 19, 20, 21
Pòrtula, Marratxí, Mallorca, núms. 85, 86
Presència evangèlica, Sabadell, núms. 103,104,105,106
El Nord, Centre català d'Amsterdam, núm. 7
Plançó, Zürich
Boletín Cultural, núm. 92
L'Alguer, núms. 5, 6
Veü de l'exili català i republicà, París, núms. 45, 46
España 89, núms. 188, 191, 193
Lligam, Brusel:les, set, oct, nov, des 89
Contacte, núms. 30, 31
Casal Català d'Amsterdam, núm. 43
Omnium Cultural, núm. 87

- Catalan Writing, núm. 3
- "La Caixa", informe mensual, oct, nov 89
- Informatiu Museus
- Galicia ayer, hoy, mañana
- España en cifras
- Homenatge nacional a Lluís Companys
- Stockholms Invandrarförvaltning
- Gralles i Grallers
- Stockholms Läns Landsting
- El Llamp, catàleg general, 82-89
- Manresa mil-cent
- Ambaixada espanyola de Copenhaguen del nou conseller laboral Bernardo Díez Rodríguez que es posa a la nostra disposició
- Tínglados de Torredembarra amb un disc

Video:

Crònica Catalana, núms. 12, 13

Cartes:

Generalitat de Catalunya
Ambaixada de Espanya
Invandrarförvaltningen, Stockholm
Casal Català de Tolosa de LLeugadoc
Obra Cultural Catalana, Bones Aires (Argentina)
Asociación de Antiguos militares de la república
Ramon Casado de Kista ofereix la importació de llibres espanyols a preu d'Espanya, el seu telèfon: 08-751 60 71
Centre Unesco de Catalunya
Colles Sardanistes Xaloc i Mare Nostrum de Barcelona
IPECC
Ajuntament de Manresa
El consolat general de Suècia a Barcelona
Anglo-Catalan Society
El senyor Jorge A. Suárez de Rosario, Argentina ens comunica el malurat traspàs de la seva esposa Paquita Martín que havia col·laborat amb les seves poesies en el nostre butlletí.

Nadales i felicitacions:

Obra Cultural Catalana, Bones Aires
Stockholms Stad
Robert Segura del Club Català d'Oslo
Soler-Jové de Sitges
Unió Democràtica de Catalunya
Casal Català de Montevideo
Jordi Romagosa i Cubero de L'Hospitalet
Centre Català de Mendoza, Argentina
Jorge Oscar Abugé, Barcelona
L'organista Montserrat Torrent

Notícies

Ens parla Orlando Piñero:

Del 1975 al 85 van ser molts els uruguaians que vam anar a parar en terra catalana, allà, vam trobar un ambient acollidor on poder desenvolupar la pròpia personalitat encara que fos a l'exili. Allà va sorgir el contacte amb la federació d'artistes plàstics catalans on Tàpies n'és actualment el president honorari que es van mostrar solidaris a la nostra causa.

Nosaltres, agraïts, vam voler portar a l'Uruguai, una vegada el país va haver recobrat la democràcia, una mostra dels artistes catalans contemporanis, alhora que ens interessava un fluït intercanvi d'artistes sudamericans i catalans i fer evident la idiosincràcia del poble català.

Del gener fins a l'agost de 1989 es va presentar aquesta mostra a tres dels més importants museus de l'Uruguai. Una vegada tornada l'exposició a Europa vam pensar que Suècia, terra que també ens ha acollit amb afecte, seria la destinatària del nostre esforç.

Aquest trinomi: Suècia, Uruguai, Catalunya, és símbol del nostre temps on les barreres desapareixen i la comunicació es fa més fàcil.

L'itinerari serà el següent:

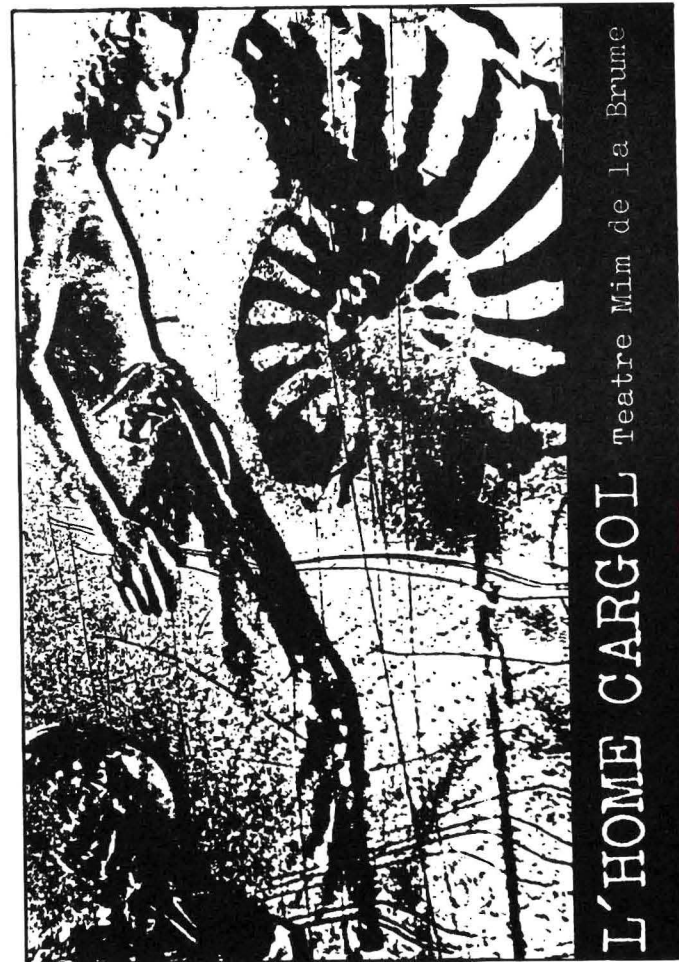
6/5 - 10/6 Ronneby Kulturcentrum

17/6 - 19/8 Ystad Konstmuseum

22/9 - 2/12 Kalmar Konstmuseum

2/3 - 4/4 del 1991 Västerås Konstmuseum

Del 28 al 29 d'abril es presenta al teatre Plaza d'Estocolm un festival de mim titulat "Fransk Mim Festival". Hi participarà també el grup de Barcelona Teatre Mim de la Brume amb l'espectacle "L'home cargol", mimodrama inspirat en textos de Franz Kafka.

El dia 6 d'abril tindrà lloc a Naturens hus (la casa de la Natura) a Stora Skogen d'Estocolm, la inauguració de l'exposició "Natur- och Faunavård i Katalonien". A un mateix temps es presentarà una altra mostra amb títol "Svenska Naturbilder".

*

Com cada any es faran a Mallorca els cursos d'estiu de Filologia i Literatura organitzats per la Universitat de Barcelona i la Universitat de les Illes. Com és costum duraran tres setmanes del 9 de juliol fins al 27 de juliol i es faran al col·legi franciscà de la Porciúncula de S'Arenal.

*

Kerstin Cardelús, per encàrrec de l'editorial Alfabeta d'Estocolm, ha traduït "L'illa de Maians" de Quim Monzó. El llibre serà a l'abast del públic durant la fira del llibre de Gotemburg el mes de setembre.

*

La TV sueca ha presentat els dies 4 i 5 de març un programa de mitja hora sobre Francesc Taltavull: "En katalan i huvudstaden". Interessantíssim.

*

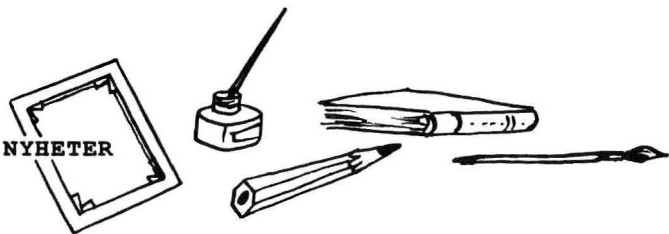
Del 24 al 29 d'abril a l'Hotel Gotia de Gotemburg, coincidint amb una setmana gastronòmica balear se celebrarà una exposició de pintors de l'escola de Pollença (Anglada Camarasa, Tito Citadini, Dionís Bennassar, Llorenç Cerdà etc.) i una representació de la pintura actual que es fa en aquesta vila de Mallorca.

*

Entre el 16 de desembre i el 11 de març s'ha presentat al Museu de Louisiana a Dinamarca l'exposició més gran d'Europa de Salvador Dalí després de la seva mort. L'exposició, que ha estat preparada d'una forma rotativa i que ha passat per Alemanya i Suïssa, té unes 120 obres, la majoria pintures però també hi ha algun gravat i uns quants dibuixos al llapis.

Les obres vénen del museu de Figueres i de diferents museus d'Amèrica i Europa. Això fa que algunes obres ja les hem vistes abans, però hi ha una certa quantitat de pintures que vénen de col·leccions privades, no a l'abast d'un gran públic, com: "El somni posa la mà sobre les espatlles d'un home", "Cignes reflecten elefants", "La meua dona nua mirant el seu propi cos convertint-se en una escala, tres vèrtebres d'una columna, cel i arquitectura", etc. Degut a això l'exposició és extremadament interessant.

Böcker

I EN UTMÄRKT SVENSK ÖVERSÄTTNING av Miguel Ibáñez utkom nyligen en samling noveller av Pere Calders (*Noveller*, Förlaget Interculture), en av de mest kända och allmänt omtyckta moderna katalanska författarna.

Det är just i novellformen som Pere Calders författarskap har rönt mest uppskattning bland läsarna. Hans berättelser brukar karakteriseras av satirisk humor, fantasi och en stor förmåga att fånga läsaren. Förutom flera samlingar noveller har han publicerat romaner och en reportagebok från det spanska inbördeskriget (1936-39), där han deltog som soldat. Kort före krigslutet flydde Pere Calders till Frankrike och senare bosatte han sig i Mexiko, liksom många andra katalaner som hade lämnat landet p g a fascisternas seger 1939. I Mexiko verkade han som tecknare -hans ursprungliga yrke- men han fortsatte att skriva och tillsammans med andra landsmän startade han där flera tidskrifter på katalanska. Sedan 1963 är Pere Calders åter bosatt i Katalonien. År 1979 iscensatte teatergruppen Dagoll Dagom flera av hans noveller med stor framgång, vilket bidrog ytterligare till att bredda hans läsekrets.

Novellsamlingen som nu publicerats på svenska innehåller också en innehållsrik efterskrift av översättaren Miguel Ibáñez om Pere Calders och den katalanska litteraturens utveckling sedan 1800-talet.

*

Teater

LARS NORÉN spelas nu på katalanska i Barcelona. I januari satte teatersällskapet *Teatreneu* upp hans pjäs *Modet att döda* i översättning av Lluís Solanes. Det är första gången Lars Norén spelas i de Katalanska Länderna och i Spanien överhuvudtaget. Med anledning av föreställningarna besökte han själv Barcelona i början av februari.

*

DE KATALANSKA FRIA TEATERGRUPPERNA FORTSÄTTER att skörda stora framgångar både inom och utanför landet. Förutom *Els Comediants*, känd i Sverige och Danmark efter ett gästspel i höstas, finns det i Katalonien flera grupper som har blivit mycket uppmärksammade under senare år. Mest omtalad är för närvarande Dagoll Dagom, som lockade inte mindre än 265.000 åskådare under de nio månaderna gruppen spelade sin nya musikal *Mar i Cel* under säsongen 1988-89. I vintras har Dagoll Dagom spelat musikalerna i en spansk version i Madrid under flera månader, också med stor succé. *Mar i Cel* bygger på en pjäs med samma namn av den katalanska teaterförfattaren Àngel Guimerà (1845-1924) och har även inneburit ett genombrott för musikalens unga tonsättare Albert Guinovart.

La Fura dels Baus heter en annan grupp som under de senaste åren haft stora framgångar och blivit mycket efterfrågad internationellt, trots de speciella krav som gruppen ställer för att uppföra sina skådespel (t ex att det utanför teatern ska finnas en fullt utrustad ambulans med läkare och sjukvårdspersonal under föreställningarna, beroende bl a på att skådespelarna använder fyrverkeri, kastar färg på varandra mm. Av denna anledning uppträdde inte gruppen i Sverige i fjol under kulturrevenemangen "Katalansk Vår"). *La Fura dels Baus* gästspelade i fjol i Frankrike, Belgien, Schweiz, Västtyskland, Italien, Japan och Kanada och lockade över 63.000 åskådare till sina föreställningar.

Hemligheten bakom publikintresset som de katalanska teatergrupperna skapat runtom i världen beror, enligt *Dagoll Dagoms* Joan Lluís Bozzo, på att Katalonien under 60-talet blev utan privata teaterproducenter. "Därför," förklarade han i en intervju för tidningen *Avui*, "fick sällskapen åta sig uppgiften att bli producenter. Detta gjorde att vi omskapade teaterbegreppet." Enligt Joan Lluís Bozzo är producentbolagen mycket konservativa och föga benägna att ta risker. Han menar också att den katalanska allmänheten inte brukar gå på teatern, och bara gör det när den vet att det visas något utöver det vanliga, ett

fulländat skådespel. Enligt honom beror detta på att publiken hade tråkigt i många år när man såg en pjäs. "Om man inte vinner publiken är teatern död. Man kan inte arbeta i väntan på myndigheternas bidrag" hävdar han för tidningen *Avui*.

*

Konst

120 MÅLNINGAR AV SALVADOR DALÍ visades nyligen i Louisiana-museet utanför Köpenhamn. De tillhör en vandringsutställning som tidigare har visats i Tyskland och Schweiz och tilldragit sig ett stort publikintresse. Många av tavlorna är i privat ägo och har aldrig tidigare ställts ut offentligt. I Louisianamuseet kunde man också hela tiden se småfilmer ur Dalís stora privata samling, de flesta om honom själv, tagna under hans extravaganta fester.

Salvador Dalí, som dog i sin hemstad Figueres i Katalonien för drygt ett år sedan, är fortfarande ett hett ämne i katalansk massmedia. Folk reagerade mycket starkt när man fick veta att han testamenterat sin privata tavelsamling till den spanska staten och inte till den katalanska autonoma regeringen eller Dalí-museet i Figueres. Efter uppståndelsen som testamentet skapat lovade kulturministern i Madrid att ta speciell hänsyn till Katalonien vid fördelningen av arvet. Fördelningen dröjde, enligt många för att känslosvallet skulle lägga sig, men så skedde knappast och spekulationerna har hela tiden fyllt den katalanska pressen. I mitten av februari kom nyheten till slut. Den spanska staten behåller 56 tavlor, bland dem de sex mest värda (mätt med försäkringsvärdet som grund), och enligt vad tidningarna skriver, kommer alla dessa att stanna i Madrid. De 134 övriga kommer att överlämnas till museerna i Katalonien.

RAMON BOHIGAS

FRÅN DEN 25/2 TILL DEN 1/4 pågår en utställning om traditionell europeisk keramik på Läns museet i Gävleborgs Län. De katalanska länderna är där representerade av keramikerna Josep Cerra och Jaume Amengual, båda två från Portol på Mallorca.

EUROPEISKA KRUKMAKARE

dokumenterade i ord, bild och föremål

av ANJA NOTINI

Förutom de fotografier och föremål som ställs ut berättar Cerra att hans farfarsfar startade en verkstad i nämnda by för över 100 år sedan och att hans far byggde den nuvarande, som Cerra själv arbetar i, för 60 år sedan. Tre generationer av familjen Cerra har arbetat här och efter allt att döma kommer det också att bli en fjärde.

Verkstadens mest kända vara är lergrytor men det Cerra själv föredrar att göra är vattenkrus (cántirs).

Amengual säger också att han arbetar i den verkstad hans farfarsfar byggde år 1875 i Portol. Han berättar att det i början av seklet fanns 36 keramikverkstäder men att det nu bara är 6 kvar av vilka endast Joseps och Jaumes arbetar med den traditionella keramiken. De andra gör lerfigurer eller souvenirer till turisterna.

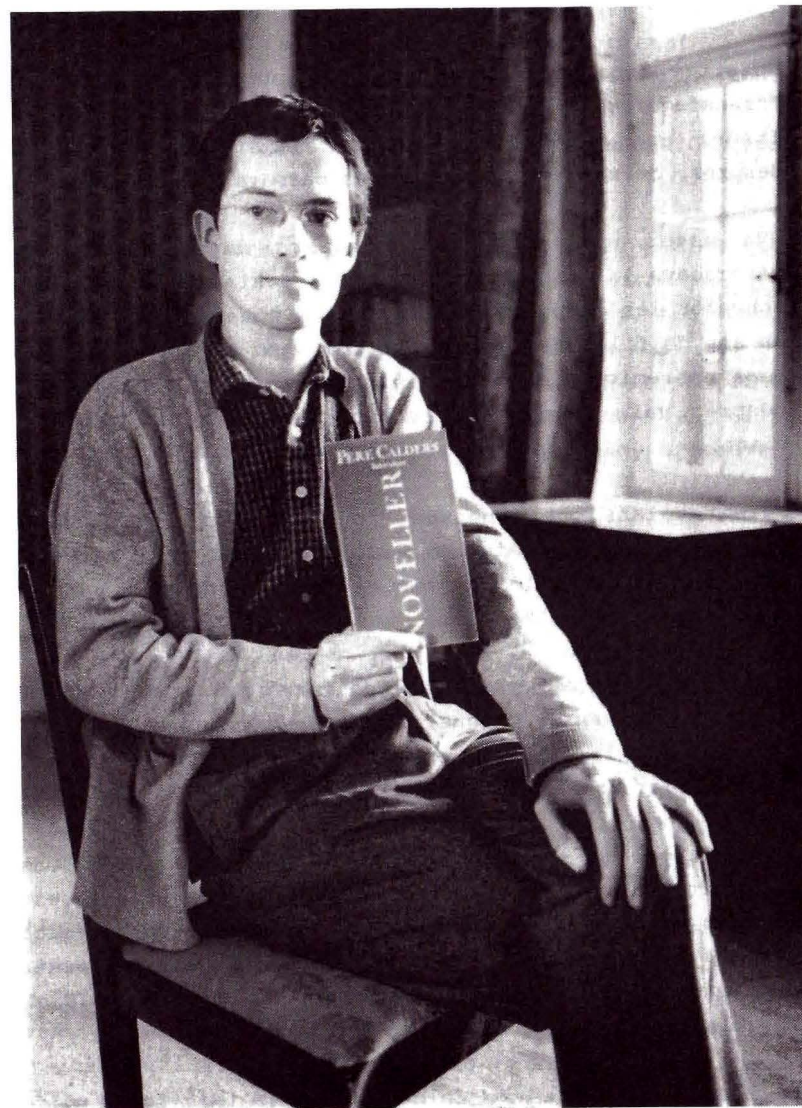
Verkstadens framtid är säkrad eftersom Jaumes båda söner arbetar vid drejskivan, och dessutom är mycket effektiva. De berättar att lergodset fortfarande är mycket billigt och att de varje dag måste tillverka ett stort antal grytor för att få det att gå ihop men att de endast tillverkar de gamla traditionella mallorkinska föremålen.

MIQUEL IBÁÑEZ, TRADUCTOR DE LITERATURA CATALANA

Pocs dies abans de Nadal es publicava a Suècia un recull de narracions de Pere Calders, un dels escriptors més interessants i divertits de la literatura catalana actual. El traductor d'aquest llibre és Miquel Ibáñez, un suec fill de català preocupat a donar a conèixer aquí la nostra literatura.

Miquel Ibáñez és un xicot de 30 anys i escaig, amb una cara tan d'intel·lectual que sembla que l'hi hagin fet per encàrrec. És fill del pintor català establert a Suècia Joaquim Ibáñez-Arellano —presentat al BUTLLETÍ núm. 15— i ha nascut i viscut a Suècia pràcticament tota la seva vida. Miquel Ibáñez parla un català quasi perfecte (i més correcte que molts de nosaltres!) però contràriament al que es podria pensar d'un fill de català, el seu interès per Catalunya i la nostra cultura no es va despertar fins ben tard.

—Fins els 20 o 25 anys no vaig tenir cap preocupació per Catalunya. El meu pare, que de jove era molt catalanista i estudiava català amb Triadú i altres, a mi sempre m'ha parlat en suec. Però jo va arribar un moment que vaig preguntar-me com era Espanya. Bé, perquè quan jo pensava en la ciutat del meu pare, Barcelona, per a mi era Espanya, com m'havien ensenyat a l'escola, i la llengua m'imaginava que era el castellà. Per descomptat que sabia que existia la llengua catalana. Havia sentit el meu pare parlar en català, però no tenia una consciència concreta d'això. Un any vaig anar a visitar la família, em va agradar molt, i després vaig començar a estudiar castellà pel meu compte aquí a Suècia. Posteriorment vaig anar a Barcelona a

El recull de narracions de Pere Calders traduït (magníficament) per Miquel Ibáñez es titula "Noveller" i ha estat publicat per l'editorial Interculture. Foto: Francesc Cabrera.

estudiar el castellà i el català durant un any sencer, explica Miquel Ibáñez.

Un altre detall curiós del nostre entrevistat, és el seu "transfugisme" professional. Encara no fa deu anys, Miquel Ibáñez era matemàtic i estava fent el doctorat. Poc després, deixava els números i es passava a les lletres.

-Va ésser un procés d'uns quants anys. Ja de jove m'agradava la literatura i la música, si bé m'interessaven sobretot les ciències. En deixar les matemàtiques vaig fer un any de filosofia, que es pot dir que és una matèria que està entremig de les ciències exactes i la literatura, i després vaig començar a escriure i a traduir, continua dient.

Pels catalans que coneixem Miquel Ibáñez, ell ha estat sempre "en Miquel". Això no obstant, els hi hem d'aclarir - amb risc de donar-los un miquel- que en Miquel no es diu Miquel sinó "Miguel".

-Diuen que em van posar "Miguel" perquè era el nom de Miguel de Cervantes, Miguel Domínguez i no sé qui més. I a la meua mare li agradava molt... Em sembla que va ésser ella qui va triar-lo.

A nosaltres, que a l'Espanya franquista ens el feien posar per força el nom en castellà en tots els papers, aquesta elecció voluntària d'un nom castellà ens sorprèn una mica. Ara ens seria estranyíssim anomenar-lo "Miguel", de manera que com que ell mai se'ns queixa, li continuem dient Miquel.

El recull de contes de Calders ara publicat és el segon llibre que ell tradueix d'un escriptor català. El primer va ésser d'Enric Vila-Matas, un autor que, si bé és català, escriu en castellà. En ambdós casos ha estat Miquel Ibáñez qui ha tingut la iniciativa de fer la traducció al suec.

-L'escriptor que conec millor és Pere Calders. És un autor molt català, que reflexa molt bé la societat i la mentalitat del seu poble, i ho fa amb una ironia molt fina.

¿Som tan egocèntrics els catalans com els presenta Calders en el seus personatges?, li preguntem.

-Egocèntrics com ara els suecs i com tots els pobles que tenen una burgesia forta. O sigui, un egocentrisme pel que fa a la visió del món, de la realitat. El seny, tot això, és molt típic dels personatges dels llibres de Calders. En aquests personatges, encara que passi una cosa de caire sobrenatural, el seu punt de vista no canvia. Ells segueixen confiant en la capacitat del seu seny i mesura, declara Miquel Ibáñez.

Molts dels seus caràcters també són molt ingenus, comentem.

- Si, però no crec que els catalans siguin més ingenus que altres pobles. Em penso que dins la gent burgesa de conviccions molt fixes també hi ha una bona dosi d'ingenuïtat, ens contesta.

Una característica de la literatura catalana actual que Miquel Ibáñez troba li manca a la sueca és el contacte que els escriptors catalans mantenen amb l'edat mitjana.

-Això és deu en part al buit que va deixar l'època de la decadència a la literatura catalana. Per exemple, en poetes com Foix i altres, la seva obra recorda la poesia d'Ausiàs March, un autor medieval. A Catalunya es manté el vincle amb una tradició ben antiga. Això considero que és una riquesa molt gran. Aquí a Suècia no llegim pràcticament res de literatura antiga sueca, diu Miquel Ibáñez.

No fa gaire ell ha rebut l'encàrrec de traduir "Fortuny" de Pere Guimferrer. A més en aquests moments ja té

pràcticament enllestida la traducció de "L'home que es va perdre", una novel·la de Francesc Trabal.

Per què Trabal? No és un escriptor mig de ciència-ficció?

- No, de cap manera. És un escriptor una mica mal considerat als Països Catalans. Se'l cataloga com un autor de segona fila i, si bé mig es pot dir que ho és, perquè li feia mandra escriure, ha deixat una obra molt interessant. "L'home que es va perdre", que és una de les seves primeres obres, és un llibre molt divertit, molt esbojarrat. Tracta d'un home que comença a perdre coses, cigarreres, les claus, etc. i se n'adona que això li agrada. Perd més i més coses, però sempre les troba. I com que aprèn aquest joc, i sempre ho torna a trobar tot, es posa a perdre encara més i més coses. Al final es perd a si mateix, ens explica.

Miquel Ibáñez es va interessar per Trabal perquè és un dels autors importants per Calders. Trabal formava part, junt amb Pere Quart (Joan Oliver) i altres, del Grup de Sabadell. Aquests escriptors van abandonar la novel·la psicològica burgesa de finals del segle passat, i van començar amb una novel·la de caricatura de la burgesia amb elements surrealistes i dels corrents de l'època.

-Calders ha dit que el Grup de Sabadell va ésser molt important per a ell, continua dient Miquel Ibáñez. En algun dels seus llibres segueix l'estil esbojarrat de Francesc Trabal. Per exemple, a "Gail i l'home déu", una novel·la escrita durant la guerra civil però no publicada fins fa poc, hi passen coses completament increïbles, no amb aquest joc entre la realitat i quotidianitat i el fantàstic, que és l'estil acostumat de Calders, sinó coses d'una fantasia més eixelebrada, una mica com Trabal.

Aquest és un corrent literari que m'interessa. En Trabal té idees molt bones, encara que els llibres de vegades no li surten com volia.

RAMON BOHIGAS

NÅGRA PERSPEKTIV PÅ DET NYARE KATALANSKA MÅLERIET

Lourdes Cirlot

Vi har här en bred och representativ salong av katalansk bildkonst från de senaste åren, med verk av konstnärer som företräder skilda strömningar och generationer. Vid sidan av namn som Tàpies, Ràfols-Casamada, Hernández-Pi-juan, Argimon, Guinovart och Grau Garriga, som alla har varit intimt knutna till 50- och 60-talets informalistiska rörelse i Katalonien, visas här andra, yngre konstnärer som med sina verk bidrar till helhetsbilden av den nyaste konstutvecklingen i vårt land.

Daniel Argimon

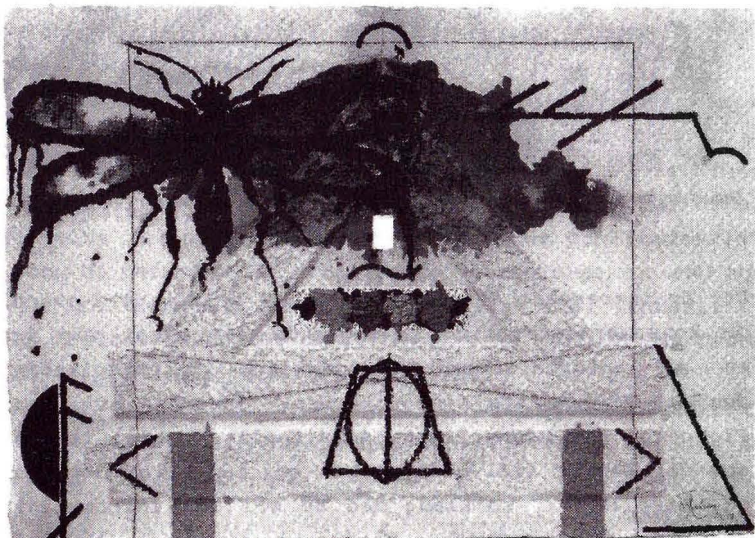

Albert Ràfols Casamada

Det är intressant att konstatera att de flesta i ovannämnda konstnärsgeneration genomgående har visat sig trogna en av informalismens huvudsakliga karakteriseringar, den icke-figurativa kompositionen. Tendensen att uttrycka sig genom ett synnerligen individuellt präglat formspråk, som det kommer till uttryck hos Argimon eller Grau Garriga, står helt i samklang med de mål den informalistiska rörelsen eftersträvade. Tàpies å sin sida har alltid

rört sig med sin högst personliga form, samtidigt som han har föredragit neutrala eller brunröda färger framför andra färgskalor. Hos Ráfols-Casamada är färgerna utan tvekan det viktigaste elementet, med laseringar och överläggningar av stor utsökthet och känslighet. För Hernández-Pijuan är färgen visserligen viktig, men syns numera underkastad en sparsam, sammanhållande konturering som går tillbaka på mer eller mindre identifierbara verklighetsformer. Hos Guinovart ser vi åter en stark tendens till abstraktion, med ett blandat formspråk som både använder sig av fläckformer och konturer. Om Teresa Gancedo kan sägas att hon befinner sig på gränsen mellan de båda konstnärsgenerationerna. Hennes målningar har en helt egen prägel, med en blandning av figurativa element, tecken och abstrakta former som hon blandar till en fullkomligt balanserad helhet.

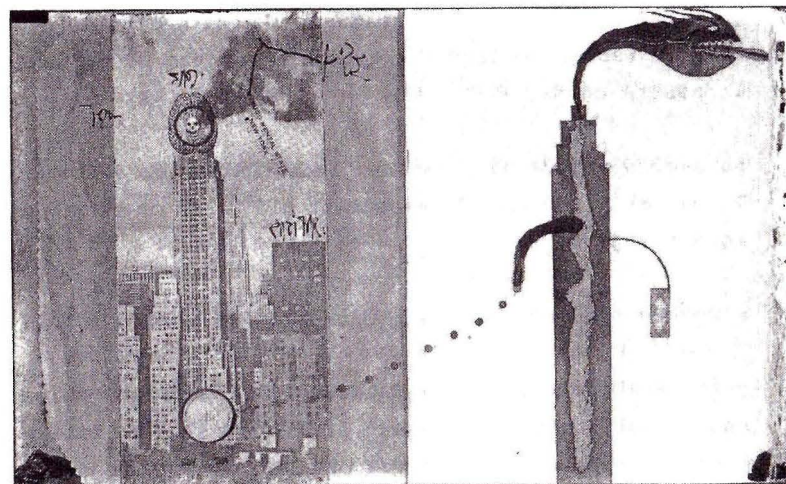
Bland de yngre konstnärerna utmärker sig Joan-Pere Viladecans som en längre tid har utforskat de möjligheter som hans favoritmaterial papier-maché ger honom, och färglagt med sin teckenrepertoar i klara, aggressiva färger.

Verf. Mixta sl. pasta de paper. 143 x 103 cm.

Även om Frederic Amat inkorporerar klart figurativa element i sina kompositioner, märks hos honom en strävan att åstadkomma texturer som genom sina effekter påminner om informalistiska lösningar.

Övriga konstnärer Gerard Sala, Josep Uclés, Zush och Albert Gonzalo som är salongens yngste, lutar åt en genomgående figurativ konst där den mänskliga gestalten eller vardagsmiljön föredras som tema. Deras teknik kännetecknas av ett användande av klara, kontrastrika färgskalor, liksom av ett mer eller mindre flitigt användande av akrylfärger.

Collage de Zush.

Viktigt att påpeka i sammanhanget är att det i Katalonien efter den så lång tid dominerande informalismen har varit svårt att komma fram till ett nytt, innovativt bildspråk. Men i betraktande av dagens konstnärliga panorama tror jag ändå att man kan säga att de unga katalanska bildkonstnärerna är på väg att lyckas. Deras verk ligger klart inom ramen för tendenser eller utvecklingar hos postmodernismen. De visar även prov på den "nomadism" som består i att ta över element från andra kulturer eller epoker, återanvända dem och ge dem ny betydelse.

(Översättning av Jens Nordenhök)

d'apats

El Sr. Enric Ronde és propietari del restaurant "La Petite Auberge" de Vinça de la comarca de Conflent, a 8 kms de Prada on s'hi celebra la universitat d'estiu.

Va venir a Suècia per primera vegada a preparar un bufet català per a l'empresa Holts. Era el 1er d'octubre de 1988. Allà va conèixer el director del restaurant Blå Gåsen (l'Oca Blava) que li va proposar una setmana gastronòmica en el dit restaurant i així del 30 de gener al 5 de febrer de 1989 els estocolmians van poder tastar la nostra cuina.

La segona vegada ha estat del 14 al 24 febrer d'enguany. Trobem el St. Ronde al restaurant Blå Gåsen on tenen lloc aquestes jornades.

- Quines són les característiques de la vostra cuina?

- Són semblants a les de Catalunya del Sud, una cuina a base d'oli d'oliva i amb ingredients com tomates, pebrots, albergínies, olives etc. Com aviram es distingeixen el gall, la perdiu, la pintada, el colom, etc. Com salvatgina tenim el senglar, l'isard i la llebra, naturalment. De peix, la fruita de riu, la llagosta, la gamba, els musclos, el rap, el lluç etc.

- Quins plats en feu, de tots aquests productes?

- L'enciamada de formatge de cabra, "les muscles" a la planxa amb un picat d'all i julivert, de vegades també amb picat d'ametlla i vi blanc.

- Sí, com a Mallorca.

- ... La sarsuela, la crema cremada, "les bunyetes" (els bunyols). A part de la xarcuteria que és molt variada.

- Quin és el plat més típic de Vinça?

- Boles de picolat.

- Pilotes de carn capolada com diem a Mallorca.

- ... amb monges.

- Ah, sí, mongetes o fesols com diuen a València.

- Sí, cada regió té un nom per aquestes coses.

- Em podríeu fer un menú ideal?

- Amb els productes que podem trobar a Suècia i treballats a la manera catalana no estaria malament per començar: Truites embolicades amb cambajú (pernil) torrades i acompanyades amb salsa romesco.

De plat fort, un fricot (fregit) d'animal de ploma que pot ser la pintada amb salsa feta de tomates, olives i ceps secs enters. Una cosa típica de la salsa catalana és que es veuen els ingredients i es distingeixen, això vol dir que no es pica fina.

De postres recomanaria la crema catalana servida en terrina però feta a la meua manera especial, amb anís i mel i ben cremada al ferro dalt desús.

- Hi ha cap llibre per trobar les vostres receptes?

- La senyora Eliana Comalada, que fa anys que es dedica a la recerca de receptes antigues, ha publicat articles i llibres sobre la nostra cuina.

- Quan tornareu a fer la tercera tongada de gastronomia catalana?

- Si tot va bé l'any que ve ja que el públic queda molt content.

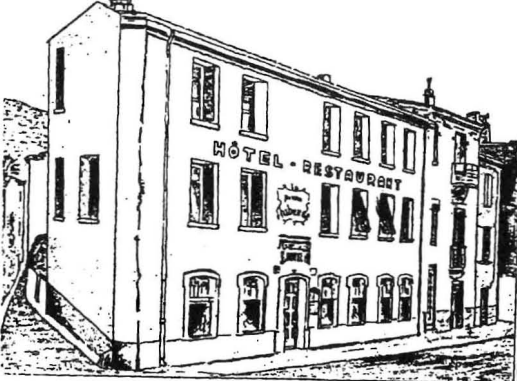
- A veure si ens aviseu amb temps i ho podem comunicar als socis de la nostra associació.

Us desitgem sort.

En el moment d'acomiar-me el Sr. Ronde treu un paper de la cartera.

- És una poesia que podeu publicar en el vostre butlletí. És d'un amic carnicer que vivia a prop de casa. Va morir fa quatre anys i feia poesies...

Si passeu un dia per Vinça no oblideu de visitar "La Petite Auberge" que allà segur que trobareu un amic: el mestre coc senyor Enric Ronde.

HOTEL - RESTAURANT
LA PETITE AUBERGE

M. et Mme Henri RONDE
PROPRIÉTAIRE CUISINIER

74, Av. Gal. de Gaulle 66320 VINÇA
☎ 68 05 81 47

FERME LE MERCREDI ET LE DIMANCHE SOIR

PA D'OCELL

Al temps que eri mainatjo
Mon pare anava a la vinya;
Es feia seguir el sarró
Car s'hi estava tot el dia.
I cada nit a la plegada,
En arribant de treballar
Sus la taula de la cuina
On ja fumava el sopar
Amb gestos d'encantador,
A' mos ulls escarabillats
Desnuava el tovalló...
En treia en bocí de pa
Borratxo de suc de carn torrada
Que es passejava pel sarró
Des del principi de la diada...
Era mig sec...
I tenia un gust estrany...
Gust d'all, de cuiro, de vent...
Gust de tots els dies de l'any.
I tenia un nom de somni;
Que de segur una fada havia trobat
Un nom dolç i regalat,
Un nom res que per ell,
se'n deia pa d'ocell.

Joan CAYROL

Lluís Pasqual ny chef för Europateatern i Paris

Teatern behöver skrika för att bli frisk

Lorcas återupptäckare, katalanen Lluís Pasqual, har utsetts till ny chef för Théâtre de l'Europe i Paris. Pasqual har besökt Stockholm och diskuterat att sätta upp en Lorcapjäsa på Dramaten, planer som nu antagligen skjuts på framtiden. Foto ANNA WIDOFF

Av BETTY SKAWONIUS

Lluís Pasqual ser ut som en ung man och har en pojkes ögon. Han är Spaniens mest uppmärksammade teaterregissör. Nu har han dessutom utsetts till chef på Théâtre de l'Europe i Paris efter Giorgio Strehler. Det betyder dock att Dramatens planer för att bjuda hit honom och sätta upp en Lorca-pjäsa skjuts på framtiden.

Säkert är det ingen tillfällighet att man nu valt en katalansk regissör som ledare av Europateatern i Paris. Det får ses som ett tecken på Kataloniens och Spaniens raserade kulturella isolering och inträde i Europa. Även om man kan se Lluís Pasqual som en av dessa europeiska mästaregissörer är han också djupt förankrad i Spanien och Katalonien.

Sina grundläggande teatererfarenheter fick han hos Teatre Lliure (Fria teatern) i Barcelona där man byggde upp en egen teater i gamla stads-kvarteret Gràcia. Man bröt med stjärnsystemet, spelade på katalanska, och sökte sig med nya ögon till världsdramatiken – vilket inte hade stått högt i kurs under Franco.

Till Madrid

Från denna "teaterfamilj" kallades han för sju år sedan för att bli chef på Centro Dramatico Nacional, Maria Guerrero i Madrid. Teatern är en av Spaniens största institutionsteater, direkt underställd kulturministeriet med en budget som en del av ministeriets.

Sex år är det längsta man kan vara chef för en teater, anser Lluís Pasqual. När vi träffades, var det under hans sista dagar som chef för Maria Guerrero-teatern. Han hade ännu inte fattat beslutet om han skulle anta erbjudandet

att bli chef för Theatre de l'Europe, han ställde nämligen bestämda villkor.

Lluís Pasqual krävde att denna europeiska teater tillkomma på kulturminister Jack Langs initiativ, ska vara öppen för gästspel och egna produktioner året om, i stället för som hittills, halva året. Och från och med i mars när han tillträder blir det Europateater året om på Odeon.

När jag kom hit till Madrid för sex år sedan, var Maria Guerrero en nationalteater med mer eller mindre frankistisk struktur. Franco dog 1975 men Spanien är fortfarande i ett skede av återuppbyggnad och återöppning, även om den mest explosiva tiden är över.

Landet förstördes

Jag tror att det är svårt att föreställa sig ett land som förstördes så under de 40 åren – de flesta teatrar var stängda eller ombyggda till biografier. Under de senaste sex åren har vi byggt upp nära 50 teatrar igen. Vi har fortfarande monument, bibliotek och teatrar att bygga.

På teatern gjorde vi om, både själva byggnaden och det som rörde det rent mänskliga. Nu fattas alla beslut gemensamt.

Under första åren övervägde Lluís Pasqual to m att stänga teatern för att kunna bygga upp en ny organisation från grunden.

Men, säger han, medan hans sekreterare bjuder oss på Coca Cola, det hade varit som att stanna i säng och känna hur man hela tiden blir svagare.

Det var svårt, men också fascinerande därför att vi fick uppfinna allt på nytt. Nu har vi åtminstone en chans att undvika de fel man gjorde i övriga Europa för 20 år sedan. Nu befinner vi oss i en slags iver. Men jag föreställer mig att kring det förfärliga året 1992 drabbas vi av samma trötthet som övriga västeuropa.

1992 är året man i Spanien ser fram emot med ekonomisk

förtjuning eller kulturell bävan, beroende på vem man är. Då firas 500-årsjubileet av Columbus "upptäckt" av Amerika, då blir det världsutställning, OS i Barcelona och då är Spanien fullvärdig medlem av EG.

Lluís Pasqual är den som satt "den andra Lorca" på scenen. På hans teater i Madrid har man spelat Tjechov, Brecht men också spanjoren Valle-Inclan samt ägnat flera uppsättningar åt Federico Garcia Lorca.

Under 1986 då Spanien högtidligt höll 50-årsminnet av Lorcas avrättning i början av inbördeskriget satte Pasqual upp Lorcapjäser som var okända för många. Först var kortpjäser med surrealistiska och farsartade inslag som visade en mer lekfull Lorca – flera av dem spelades på Stockholms stadsteater i våras. Senare på året satte han upp "Publiken". Det är också den pjäs Pasqual skulle vilja göra på Dramaten, men det kräver att man tillfälligt bygger om

Den sista uppsättningen Lluís Pasqual gjorde på Maria Guerrero var "Drama utan titel" som upptäcktes 30 år efter Lorcas död. Samtliga dessa pjäser finns sedan i höst i svensk översättning av Lars Bjurman (Lorca, Interculture).

Ofullbordad

"Drama utan titel" är en ofullbordad pjäs som brukar anses alltför lättviktig – men där finns lika fullt ansatser till en djupare diskussion. Där ställs frågorna om varför teaterns människor inte har någon kontakt med människorna utanför och det som händer på gatorna, menar Pasqual.

Jag ville visa hela Lorca. Under många år hade man en föreställning, en mycket bestämd bild, av Lorca som författare. Rollen som succéförfattare hade han själv svårt med.

Tidigare har vi spelat de mer realistiska kvinnodramerna "Fröken Rosita", "Yerma",

"Blodsbröllop", "Bernarsas hus". Men nu känner jag mig mycket mer dragen till det man kallar den omöjliga teatern. Där för han samtal om det som intresserar honom mest: kärleken och teatern.

Till den omöjliga teatern brukar räknas "Så går ett år", "Dramat utan titel" samt "Publiken". De har alla en surrealistisk drömspelkaraktär som också tillåter Loras homosexuella drag att få ett uttryck. Han sparade psykiaterarvoden genom att skriva sina pjäser. Han är absolut ärlig, han finner nya former för att uttrycka sina tvivel och saker som är mycket svåra att komma åt.

"Publiken" beskriver den inre resan och analyserar kärleken och teatern för publiken; Masken som ett sätt att dölja sig och teatern som ett sätt att dölja aktörens verkliga känslor.

Blå sand

Lluís Pasquals uruppförande av denna pjäs blev mycket

uppmärksammat, av flera skäl. Bland annat för den blå sanden. Han lät pjäsen utspela sig i en slags drömteater eller mardrömsteater och skapade ett mått mänlandskap med en strand av blå sand. Det innebar att man antingen fick ta bort hela salongens stolar eller lägga ett golv ovanpå dem och täcka med blå sand.

Uppsättningen skedde i ett samarbete med Théâtre de l'Europe och när man kom till Odeon i Paris ställde det till stora svårigheter.

— Vi tillbringade månader att diskutera med brandmännen men när vi väl hade tagit in sanden kom vareda modehus och gjorde reportage, påpekar Lluís Pasqual förtjust.

— Jag tror att det var oroande att inte längre känna teaterns tyngd.

— Jag anser att det är sånt en teater är till för. Det hade jag gärna velat göra på Dramaten, ta bort alla stolarna och placera en öken i teatern. Det ska man göra i ett sådant monument...

Hus i arbete

Lluís Pasqual har varit på ett besök på Dramaten och mötte skådespelarna:

— Jag fick ett starkt intryck av ett hus i arbete. Jag kände att skådespelarna var mycket bra. Jag kände också att där fanns en oro och ett behov av att riva sönder och skrika; skrika för att bli frisk. Det där behovet att slita sönderysterheten som är en slags sjukdom på Europas alla stora teatrar...

— Ute i Europa finns en mycket välgjord teater där det händer mycket litet just nu. Publikerna går på teatern delvis av dåligt samvete.

— Att spela den ena välgjorda pjäsen efter den andra är inte en nationalteaters uppgift. Vår plikt är att fördjupa, annars blir teatern ett museum.

Nu återstår att se om chefsposten på Théâtre de l'Europe är en möjlig väg att gå för att åstadkomma en förändring. □

Barcelona har inte tid att sova

Barcelona lyser och svänger om kvällen, det sprakar av lust. Invånarna älskar sin stad och lyser av stolthet. De är besatta av det moderna, av framtidens projekt, och förtrollade av det förflutna.

Svante Fregert

Och de har inte tid att sova. Barcelona vänder sig inte om och somnar på kvällen. Staden vänder andra kända till och ler.

Staden har sena vanor. Först efter nio på kvällen lägger sig arbetslarmet - studenterna strömmar från sina kvällskurser i engelska eller EG-ekonomi, affärsbiträdena tar sig hemat efter butikernas stängning klockan åtta, kontonsterna samlas på baren för en vermut. Staden börjar svänga och spraka, äventyret börjar.

Misstro mot tystnad

En opinionsundersökning om barcelonesernas mest omhuldade fritidsnöje visar att restaurangbesök är populärast tätt följt av barrundor. Inte konstigt med tanke på utbudet av ställen, kylan i lägenheterna under vintern och den påtagliga misstron mot tystnad, ensamhet och lugn och ro som kännetecken det latinska.

Tystnaden kännetecknade också den gamla onda tiden då moralism och polisvalde lade sordin på livet och Barcelona förmenades att uppfylla sin bestämelse som världstad. När så locket lyftes kunde Barcelona resa sig ur förnedringen med ett tjut. Nöjeslivet exploderade, staden, kläderna ja, själva livet skulle designas om på nytt, och politiken och konsten skulle än en gång bli ett instrument för förändring och insikt.

Decenniernas möte

Det har blivit ett decenniernas möte: det europeiska 60-talets sträppande av sexuella tabun och kvinnans frigörelse i det sena 80-talets spanska mode, det europeiska 40-talets socialpolitiska reformer skall genomföras med en regering som verkar ha tappat tron på sådana lösningar. En 1800-talsmässig fattigdom lever sida vid sida med knarkarnas moderna misär, medan ingen är så nära milennieskiftet som den som går på los moderitos barer i rå betong och stålstolar.

Swinging Barcelona

För fem år sedan började de dyka upp, barerna för la gente guapa, los beautiful people, det nya swinging Barcelona som älskar allt som kan kallas post-moderno (jo det stavas så!). Dem för vilka den klassiska öppningfrasen mellan könen i ett skämt gled över från "Arbeter eller studerar du?" till "Studerar eller designar du?"

De designade sina egna rum som baren Nick Havana, C/ Rossellón 208 där man möts av en hel vägg med TV-apparater som lyser över en kal och mycket genomförd inredning. Bredvid de giftiga drinkarna i en av baren ligger två giftigare sandormar från Sahara och mot utgången tickar EFE:s printrar ut nyheter hela natten med bilder från Reuters telefoto-service. Pisssoaren är ingen vanlig holk utan ett svärbegripligt vattenfall där perspektiven kan bli svåra för den trötte.

Nick Havana representerar det nya nöjesliv som under senare år etablerat sig i Eixample - Uptown - med barer, restauranger och diskotek dit det är meningslöst att gå före klockan halv ett på natten. Gå biogatan Rambla de Catalunya och leta vidare i kvarteren runt om! På dagarna är detta kvarteret för de exklusiva modebutikerna.

Nät av trånga gator

Rakt upp i skärningspunkten mellan Plaça de Catalunya och berget Tibidabo ligger det gamla Gràcia, en utstod som på 1800-talet byggdes ihop med det gamla Barcelona. Här går livet sin gilla gång även om det gamla bryts av med en trendig böjbar här, en gourmetrestaurang där. Gràcia är ett nät av trånga gator som mynnar vilse i små plaças där studenter och konstnärer blandar sig med familjer på uteserveringarna. Plaça Rius i Taulat och Bar Candanchu ger vila vid det klocktorn som var samlingsplats för 1870 års revolutionärer.

Nattlivets traditionella hjärta är ändå kvarteren runt de två aortorna Las Ramblas och Parallel. Den senare var den folkliga varietets tummelplass framför andra. Och kvar finns El Molino, en nedgångna teater med komiker och nakna bröst som varken blivit pornografi eller svindyrt Lido i Paris. Det är fortfarande Toulouse Lautrec, folkligt och mycket roligt, även för den som inte begriper ett jota av skämten och sångerna. Teatro Apollo strax bredvid har ett par shower per kväll och dans på helgnätterna till efter fem på morgonen.

Tryck på alla discon

När allt det välde designade börjar stå barcelonaborna upp i hälsen är det hit de går. Eller till det eviga danspalatset La Paloma på C/ de La Paloma där alla sorters människor trär en tango. Det är högt tryck på alla discon som spelar Acid House, som blivit fluga här som annorstädes, men La Paloma överlever allt därför att det överträffar allt.

Fellinifilm

Plaça Real är kantat med barer och matställen som några av dem förvandlas till diskotek

Geniets tempel

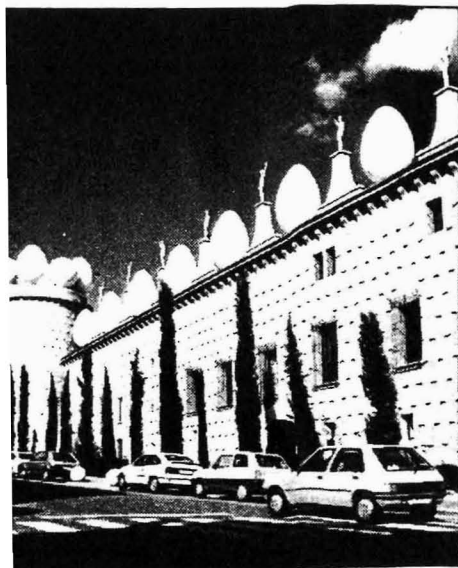
SALVADOR DALÍ utnämner i sina memoarer kusten vid den katalanska fiskehamnen Cadaqués till världens vackraste plats. Där tillbringade han sin ungdoms somrar och där valde han att bo efter åren i Madrid och Paris. På gångavstånd från den lilla staden ligger den där bukten som alla känner igen från konstnärens kärleksfulla portätt av hustrun Gala och andra berömda verk. I Port Lligat ligger det surrealistiska hus med stora huvuden och jättelika ägg på taken där geniet levde och verkade under större delen av sitt liv.

Cadaqués är en av de sista genuina fiskesamhällena som finns kvar på Costa Brava vars enorma hotell mest hemsöks av berusade engelsmän.

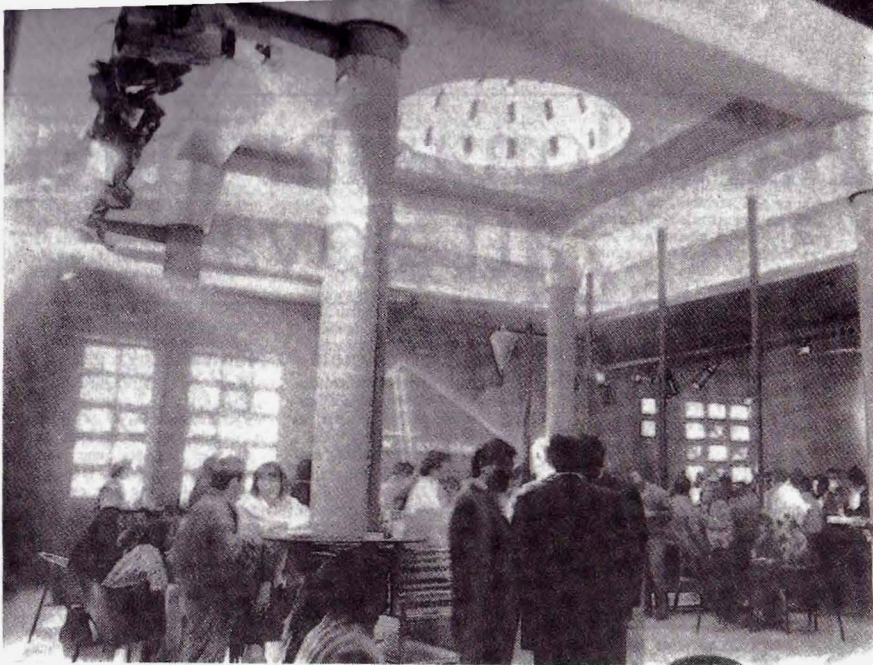
I Figueres, Dalís födelsestad och sista hemort ligger hans museum, Teatro Museo Dalí, vilket inte bara till sitt innehåll utan hela sin uppenbarelse är surrealism. Där i stadens gamla teater, tillbyggd med en kupol i glas och stål kan besökaren beskåda Galas båt på en pelare av traktordäck, parets gamla Dodge som det ständigt regnar i, delar av Dalís utflippade och inredningar samt självklart flera av mästarens tavlor. Museet är ett tempel som Dalí skapade för dyrkan av sitt eget geni.

Figueres ligger på tåglinjen mellan Barcelona och Frankrike, därifrån går bussar till Cadaqués som kan nås med buss från Paseig de Colom i Barcelonas hamn.

RESESVENSKAN
LÖRDAGEN 17 FEBRUARI 1990

Tempel i Figueres för dyrkan av Salvador Dalí.
Foto: KAJ/SCHUELER

Nick Havana är bland det häftigaste som går att hitta i Barcelona just nu. Giftiga drinkar, giftformar och vattenfall på herretoalätten.

Foto: JOAN FERRA

på nätterna. Vissa nätter då främmande krigsfartyg anlöpt staden förvandlas C/ dels Escudellers till Fellinifilm med förhoppningsfulla horor på illa upplysta barer och vinglande sjömän med saliga leenden. Ingen skall ändå avskräckas från att besöka restaurangen Los Caracoles för att äta sniglar eller kyckling grillad på gatan. I ett gathörn samlas några "heavies", unga hårdrockare som gillar trash metal lika mycket som flamenco, folkmusik som inte satts på stipendium.

"Tr de tascas" är ett spanskt begrepp som innebär att gå från bar till bar och äta tapas, de små läckerheter som står uppställda på bardisken. C/ de Mercé och smågatorna runt omkring är utmärkta för det. Hungern mitt på dagen stillas lätt med en bocadillo "pa amb tomaquet" - med brödet insmört med inlerkromet av en tomat och toppat med tortilla, spansk omelett.

Moll de la Fusta - hamnpromenaden längs Paseo Colón har rustats upp och ger plats för fem nya restauranger med stora uteserveringar där medelhavsvinden leker i palmkronorna och staden vänder nattens kind till och ler förföriskt. □

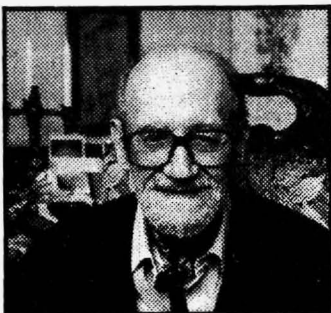
KESESVENSKAN
LÖRDAGEN 17 FEBRUARI 1990

En dörröppnare till spansk litteratur

Ernesto Dethorey i Vallentuna har uppmärksammat av den spanska regeringen och kung Juan Carlos för sina insatser i kulturutbytet mellan Sverige och Spanien. På spanska ambassaden i Stockholm har han tagit emot officerstecknet av Isabella den katolskas orden.

En hjälpande hand har denne Barcelonaborne gentleman, han är 88 år, givit mången tvåkande svenskfödd översättare av spanskspråkig litteratur till svenska. Litterär konsult kan man kalla honom om hans kulturgärning skall preciseras.

Nobelpristagaren Camilo Jo-

Ernesto Dethorey har varit lärare i spanska i 40 år.

sé Celas Mazurka för två döda har han hjälpt professor Knut Ahnlund att översätta.

Gabriela Mistral är en annan av de namnkunniga författare vars verk Dethorey hjälpt till att översätta till svensk språkdräkt.

- Jag har varit lärare i spanska i 40 år, berättar han. Jag har arbetat vid Borgarskolan, Handelshögskolan, på läroverk och vid Kursverksamheten och undervisat om Spanien och det spanska i vid mening.

Redan 1929 kom han till Sverige. Han var då journalist, ett värv han utfört även på svenska, bl a i GHT under kriget.

Men det var egentligen kärleken som drog honom mot nordligare nejder. Han hade träffat en svensk flicka på Mallorca där han då arbetade.

På 30-talet var Ernesto Dethorey kanslist och presschef på spanska legationen i Stockholm. När Francos trupper segrat i inbördeskriget 1939 överlämnade han legationen till svenska utrikesdepartementet.

De oroliga åren hade han mycket kontakter med flyktingar och Spanienfrivilliga.

Efter Francos seger blev han exilregeringens representant i Sverige.

Sedan demokratin återinförts har han besökt sitt hemland och sin hemprovins igen.

- Jo, jag är katalan, poängterar han. Jag är tväspråkig från födseln. Det finns också en katalansk kultur, framhåller han.

I våras fick han det katalanska S:t Georgskorset. Fem språk behärskar han: katalanska, spanska, franska, engelska och svenska. Det är så där med den som en gång varit verksam i diplomatien och ägnat tiden åt det litterära.

- Jag har väl bidragit till att inte så många grodor smugit sig in i de litterära texterna, sammanfattar han. Detta till glädje och fromma för översättare och läsare i höga Norden.

PER OLOF WIDELL

SvD 2 jan 1990

"Stockholms dominans bör brytas"

Mälardalen ska bli ett svenskt Katalonien med Stockholm som ett Barcelona i centrum. Detta är nödvändigt för att Mälardalen ska kunna hänga med i den ekonomiska utvecklingen i övriga Europa.

Framför allt kommunikationerna mellan städerna i Mälardalen måste byggas ut genom en gemensam satsning av de berörda kommunerna och landstingen.

Det var utgångspunkten för en stor konferens i Globen i går. I konferensen deltog höga politiker och tjänstemän från länsstyrelser, landsting och kommuner från Nyköping i söder till Uppsala i norr - från Stockholm i öster till Örebro i väster.

Svårt klara expansion

Bakgrunden till konferensen är ett trängande behov av att samordna planeringen och ut-

vecklingen av hela regionen. I dag dominerar Stockholms stad och de övriga kommunerna i Stockholms län fullständigt över hela regionen när det gäller tillväxten på arbetsmarknaden och antal högutbildade invånare.

Samtidigt får Stockholms stad och de andra kommunerna i länet allt svårare att klara av den kraftiga expansionen och befolkningsökningen. Bostadsbyggandet hänger inte på långa vägar med i utvecklingen. Den sociala servicen räcker inte till.

Ovanstående uppgifter presenterades av Ulf Strömqvist, konsult från företaget Tema-plan AB, som nyligen har sysslat med regionplanering på uppdrag av Västmanlands län. Ulf Strömqvists slutsats är att tyngdpunkten i regionen måste skjutas från den östra delen för att få en större fördelning i hela regionen. Det tjänar alla på, både Stockholm och de övriga centralorterna i Mälardalen.

- Framför allt krävs det en gemensam utbyggnad av kolle-

tivtrafiken i Mälardalen. Infrastrukturen i regionen är starkt eftersatt. Med snabbjärnvägar kan vi underlätta rörligheten mellan länsgränserna och minska restiderna. Det kan bli möjligt att pendla mellan Västerås och Stockholm. Av erfarenhet vet vi också att kollektivtrafiken styr arbetsmarknad och bostadsbyggande, sade Ulf Strömqvist.

Tilltalande vision

Visionen verkade tilltala både representanterna från övriga Mälardalen och Stockholms finansborgarråd Mats Hultb (s) som vill avlasta Stockholms ansträngda läge. Även industriborgarrådet Carl Cederschiöld (m) var positiv till att vända pendelströmmen från Stockholm.

Men tidsperspektivet för förverkligandet av visionerna om att skapa en samverkande region i Mälardalen i stil med de europeiska förebilderna är långt. Det rör sig om tio till 20 år.

Frågor väcktes

Konferensen i går kan vara upptakten till ett samarbete mellan regionens delar. Men en mängd frågor väcktes av konferensdeltagarna:

Finns det politisk vilja och intresse hos kommunerna i regionen att avlasta Stockholm genom att i ex bygga bostäder? Hur villig är staten att satsa pengar på Mälardalens infrastruktur? Går det att bryta Stockholms dominans?

Johan Åsard

PERE CALDERS
Interculture
NOVELLER

